

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 57/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKČNÉ], zastúpenej JUDr. Dušan Serek advokátska kancelária, s.r.o., Lúčna 6100/1, Námestovo, proti postupu Krajského súdu v Žiline v konaní sp. zn. 8Co/17/2022 takto

rozhodol:

- Postupom Krajského súdu v Žiline v konaní sp. zn. 8Co/17/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Krajskému súdu v Žiline v konaní sp. zn. 8Co/17/2022 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Žiline **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Krajský súd v Žiline **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **463,75 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom krajského súdu v odvolacom konaní sp. zn. 8Co/17/2022 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Žiada o priznanie finančného zadosťučinenia 4 000 eur a náhrady

trov konania. Ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky uznesením č. k. III. ÚS 57/2024-12 z 8. februára 2024 na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Skutkové východiská

2. Napadnuté odvolacie konanie, predmetom ktorého je odvolanie žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Námestovo č. k. 9C/12/2012-297 z 12. októbra 2021, začalo na krajskom súde 25. januára 2022 predložením spisu okresného súdu. Predmetom sporu, v ktorom sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej, je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Keďže pôvodná žalobkyňa 27. februára 2022 zomrela, krajský súd potom, keď mu bola doručená informácia o jej úmrtí (1. marca 2022) a po zistení okruhu dedičov, uznesením z 8. júna 2022 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičkami pôvodnej žalobkyne (jej troma dcérami) žijúcimi na Slovensku, v USA a v Spojenom kráľovstve. V júni 2022 súd vyzval [REDAKOVANÉ] žijúcu na Slovensku na oznámenie, či trvá na podanom odvolaní a či bude v konaní zastupovať svoje sestry žijúce v zahraničí. Aj napriek opakovaným urgenciám krajský súd dostal odpoveď na výzvu až v decembri 2022, keď [REDAKOVANÉ] doručila plnomocenstvo na svoje zastupovanie v konaní. Jej právny zástupca v januári 2023 oznámil, že neprevzal zastúpenie ďalších dvoch dedičiek. Rovnakú výzvu súd adresoval v októbri 2022 aj dedičkám žijúcim v zahraničí (v januári 2023 im výzvu spolu s uznesením z 8. júna 2022 doručoval aj mailom). [REDAKOVANÉ] (USA) bolo uznesenie súdu doručené poštou 7. novembra 2022, [REDAKOVANÉ] (Spojené kráľovstvo) nebola zásielka doručená z dôvodu jej straty (oznámenie Slovenskej pošty doručené vo februári 2023). V januári 2023 notár na výzvu súdu zaslal mailový a telefonický kontakt na dedičky žijúce v zahraničí. Vo februári 2023 súd mailom zaslal dedičkám výzvu s prílohami a poučenie, že si môžu zvoliť zástupcu v konaní, alebo zástupcu na doručovanie. V marci 2023 bol daný pokyn na doručovanie v zmysle medzinárodných predpisov o doručovaní a na ten účel bola súdom poverená prekladateľka na preklad uznesenia z 8. júna 2022 do anglického jazyka (podľa vyhlásenia Spojeného kráľovstva pre doručovanie sa vždy vyžaduje preklad do angličtiny, pozn.). Preklad bol doručený 15. marca 2023. V septembri 2023 bolo krajskému súdu oznámené, že zásielka pre [REDAKOVANÉ] nebola doručená pre neúplné údaje adresy doručenia. Zásielka jej bola následne doručená v októbri 2023. Sťažovateľka 10. januára 2023 podala sťažnosť proti nečinnosti krajského súdu, ktorú podpredsedníčka súdu v odpovedi z 8. februára 2023 vyhodnotila ako čiastočne dôvodnú. Vo februári 2024 krajský súd požiadal o súčinnosť pri doručovaní uznesenia [REDAKOVANÉ] Generálny konzulát Slovenskej republiky v New Yorku. V marci 2024 krajský súd oznámil, že na doručovaní netrvá na základe zistenia, že písomnosť už bola doručená v novembri 2022 (doručenka na č. I. 544).

III.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa sťažovateľky napadnuté odvolacie konanie trvá takmer dva roky a nie je doteraz meritórne skončené. K porušeniu jej označených práv došlo nečinnosťou a neefektívnou činnosťou krajského súdu. Hoci krajský súd zatiaľ vec meritórne neposudzoval, nemožno považovať vec za právne zložitú. Prieťahy nemožno pričítať ani na ťarchu sťažovateľky, ktorá sama oznámila súdu, že pôvodná žalobkyňa zomrela. Prieťahy v konaní sú spôsobené doručovaním procesného uznesenia z 8. júna 2022 právnym nástupkyňiam pôvodnej žalobkyne, ktoré nebolo potrebné doručovať

poštou ani zdĺhavým postupom podľa Dohovoru o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v cudzine v občianskych a obchodných veciach z 15. novembra 1965 (ďalej len „dohovor o doručovaní“). Súdom zvolený spôsob doručovania písomností, ktorý nie je riadne ukončený do dnešného dňa, je neefektívny a ne hospodárny. Krajský súd dal formálne vyhotoviť aj úradný preklad listín do anglického jazyka, avšak aj tento úkon bol neefektívny a ne hospodárny, pretože adresátky evidentne slovenskému jazyku rozumejú. Doručovanie zásielok je v plnej kompetencii súdu a má ho uskutočniť tak, aby bola zachovaná rýchlosť a hospodárnosť konania. Aj napriek podaniu sťažnosti predsedníčke krajského súdu k odstráneniu pried'ahov v napadnutom konaní nedošlo.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu

4. Krátko po predložení veci odvolaciemu súdu odvolateľka zomrela, pričom dve z dedičiek žijú mimo územia Slovenskej republiky, konkrétne vo Veľkej Británii a v USA. Táto skutočnosť sa negatívne prejavila na celkovej dĺžke odvolacieho konania a výrazne skomplikovala postup odvolacieho súdu. Právny zástupca JUDr. Macík 3. augusta 2022 oznámil súdu, že bude v spore zastupovať všetky tri dedičky, napriek urgenciám súdu však dosiaľ plnomocenstvo na zastupovanie v konaní nepredložil. Na dĺžku odvolacieho konania mali negatívny vplyv aj problémy s doručovaním súdnych zásielok do cudziny mimo územia Európskej únie (vrátane potreby úradného prekladu listín a zaplataenia administratívnych poplatkov). Právne nástupkyne pôvodnej žalobkyne so súdom riadne nekomunikujú a dosiaľ si s výnimkou [REDAKOVANÉ] napriek poučeniu súdu podľa § 109 ods. 1 Civilného sporového poriadku nezvolili zástupcu na zastupovanie v konaní. S poukazom na procesnú situáciu, ktorá nastala úmrtím pôvodnej žalobkyne, a z dôvodu potreby vykonania nevyhnutných procesných úkonov odvolací súd nemohol dosiaľ vec meritórne preskúmať a rozhodnúť o odvolaní. Od predloženia veci boli plynulo a adekvátne vykonávané úkony potrebné pre rozhodnutie o odvolaní. V prejednávanej veci preto nedošlo k zbytočným pried'ahom. Sťažovateľka nenesie zavinenie na tom, že odvolací súd nemohol vo veci dosiaľ rozhodnúť. Krajský súd považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

8. Vzhľadom na procesné štádium odvolacieho konania, v ktorom krajský súd dosiaľ nepristúpil k meritórnemu prejednaniu veci, nemalo význam zaoberať sa kritériom právnej zložitosti veci. Z dôvodu úmrtia pôvodnej žalobkyne (odvolateľky) po podaní odvolania, keď krajský súd musel zisťovať okruh dedičov a nadviazať s nimi komunikáciu, konanie vykazuje skutkovú zložitosť, ktorá mala výrazný podiel na jeho doterajšej dĺžke. Vec s'ťažovateľky tiež komplikuje prítomnosť zahraničného prvku – účasť v konaní právnych nástupkýň žalobkyne žijúcich v zahraničí, s ktorými je pomerne zložitá komunikácia, keďže napriek poučeniu súdu nie sú v konaní právne zastúpené a nemajú ani zástupcu pre doručovanie. Ústavný súd však zároveň uvádza, že ani skutkovou zložitou veci nie je možné ospravedlniť neúmernú dĺžku napadnutého konania.

9. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným priet'ahom.

10. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom odvolacom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

11. Krajský súd potom, keď mu bola doručená informácia o úmrtí odvolateľky (1. marca 2022), a po zistení okruhu dedičov promptne v júni 2022 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičkami pôvodnej žalobkyne (jej troma dcérami), ktorým uznesenie spolu s výzvou následne doručoval. Keďže súd predpokladal, že [REDAKOVANÉ] bude v konaní zastupovať svoje sestry žijúce v zahraničí, písomnú výzvu im adresoval až v októbri 2022 a mailom ich kontaktoval až vo februári 2023. Kontaktovať ich mailom alebo telefonicky, napríklad aj na účel zistenia, či budú v konaní zastúpené, však mohol už podstatne skôr. Krajský súd v marci 2023 zvolil spôsob doručovania písomností v zmysle medzinárodných predpisov, neskôr aj diplomatickou cestou, čo v prípade [REDAKOVANÉ] (USA) nebolo potrebné, keďže jej bola zásielka s uznesením a výzvou doručená už v novembri 2022. Na druhej strane krajský súd nenesie zodpovednosť za problémy spojené s doručovaním do Spojeného kráľovstva, ktoré boli objektívneho charakteru (strata zásielky, neúplné údaje adresy poskytnuté notárom prejednávajúcim dedičstvo). Rovnako neobstojí kritika s'ťažovateľky o neefektívnosti úkonu vypracovania úradného prekladu, keďže preklad do anglického jazyka (v prípade doručovania do Spojeného kráľovstva) je požiadavkou vyplývajúcou z čl. 5 dohovoru o doručovaní.

12. Zistené skutočnosti spojené s doručovaním uznesenia z 8. júna 2022 a s kontaktovaním dedičiek žijúcich v zahraničí ústavný súd hodnotí ako neefektívnu činnosť krajského súdu, dôsledkom ktorej bol vznik zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. I keď zahraničný prvok v konaní predstavuje objektívnu prekážku plynulého postupu súdu, tá je vyvážená celkovou dĺžkou konania

(prebiehajúceho od roku 2012), ktorá je neakceptovateľná a ktorú by krajský súd pri svojom rozhodovaní mal zohľadňovať.

13. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

14. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom krajského súdu v odvolacom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal krajskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať finančné zadosťučinenie 4 000 eur z dôvodu, že ide o reštančnú vec a od februára 2012 je neustále v právnej neistote, či jej vlastnícke právo patrí, a už takmer 12 rokov s týmto vlastníctvom nemôže riadne nakladať a využiť jeho potenciál.

17. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody (III. ÚS 75/01, IV. ÚS 15/03).

18. S poukazom na konštatovanú neefektívnu činnosť súdu, berúc do úvahy skutkovú zložitost' veci so zahraničným prvkom, bolo podľa názoru ústavného súdu primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 500 eur (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

19. Ústavný súd priznal sťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nárok na náhradu trov konania, ktoré sťažovateľka vyčíslila v sume 463,75 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľky.

20. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby

uskutočnený v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu predstavuje 578,17 eur. Keďže sťažovateľkou uplatnená suma trov neprekračuje sumu vypočítanú podľa vyhlášky, ústavný súd jej priznal trovy v ňou uplatnenej sume.

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu